
Giecz, st. 1 (arch. nr 3), gm. Dominowo, woj. poznańskie, AZP 54-32/212

Informator Archeologiczny : badania 32, 164-165

1998

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

działki. Przez wyznaczenie parceli murami między działkowymi i murem granicznym, na zapleczu działki powstają murowane oficyny (w trzech przypadkach znajdowały się w nich piece), budowane są latryny (drewniane i ceglano-kamienne) i pomieszczenia gospodarcze. Na dwóch podwórkach dokonano znacznych niwelacji terenu, co znalazło odzwierciedlenie w układzie warstw.

W trakcie prac uzyskano liczny materiał zabytkowy - ceramikę, kości zwierzęce, wyroby ze szkła, skóry, metali, drewna, bursztynu pochodzące z XIII-XX w. Szczególnym znaleziskiem jest doskonale zachowany XV-wieczny drewniany flet. Na uwagę zasługuje również interesujący zbiór około 300 fragmentów tkanin, znaleziony w jednej z latryn, a datowany na XVII wiek.

Pełniono również nadzory nad wszystkimi pracami ziemnymi prowadzonymi w obrębie Starego Miasta (ulice, przedproża), wykonując pełną dokumentację naukową.

Prace będą kontynuowane.

Gdańsk – Głównie Miasto, ul. Piwna/Kaletnicza, gm. *loco*, woj. gdańskie AZP 12-44/168 - patrz: późne średniowiecze

Giebułtów, st. 8, gm. Książ Wielki, woj. kieleckie, AZP 95-59 - patrz: środkowa i późna epoka brązu

GIECZ, st. 1 (arch. nr 3), gm. Dominowo, woj. poznańskie, AZP 54-32/212

- kościół romański p.w. św. Mikołaja (XI-XII/XIII w.)
- osada targowa (wczesne średniowiecze, IX-XIII w.)
- cmentarz nowożytny

Ratownicze badania, przeprowadzone w dniach od 11 do 26 maja, przez mgr. Edwina Dzieciółowskiego i mgr. Teresę Krysztofiak (Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy – Oddział w Cieczu). Finansowane przez Wydział Kultury Urzędu Wojewódzkiego w Poznaniu. Siódmy sezon badań. Przebadano powierzchnię około 27 m².

Badania prowadzono w nawie kościoła, obejmując eksploracją jej całą, dostępną powierzchnię. Tuż pod współczesną betonową posadzką, oprócz zasypiska wykopu badawczego z roku 1952, natknięto się na przemieszaną i sięgającą piaszczysto-żwirowatego calca warstwę z nowożytnymi pochówkami (wyróżniono 50, w zasadniczej większości niekompletnych, grobów szkieletowych). Miała ona miąższość około 1 m. Zalegała częściowo na reliktach kamiennych fundamentów: ściany południowej i zachodniej nawy starszej świątyni oraz na zlokalizowanym w centralnej partii zachodniej części nawy obecnego, XII- wiecznego kościoła fundamentu najprawdopodobniej jego empory. Odsłonięcie kolejnych reliktyw wcześniejszego założenia potwierdziło sformułowaną w oparciu o wyniki badań zeszłorocznych hipotezę, iż było ono świątynią jednonawową zakończoną od wschodu półkolistą absydą. W tym roku dane dotyczące jej parametrów (szerokość nawy - 7 m. średnica absydy - około 5 m) zostały uzupełnione długością nawy, wynoszącą około 8 m. Niestety tegoroczne badania nie dostarczyły danych uściślających chronologię obiektu, którą w oparciu o charakter fundamentów odnosi się ogólnie do XI wieku, ze szczególnym wskazaniem na jego 2 połowę. W świetle wyników dotychczasowych badań wyróżnić można 2 fazy budowy kościoła św. Mikołaja: faza 1 - niewielka świątynia jednonawowa zakończona od wschodu półkolistą absydą (XI w.) i faza 2 – stojący obecnie kościół jednonawowy z krótkim przesłem prezbiterium i półkolistą absydą (XII/XIII w.). Zaznaczyć jednak należy, iż obserwacja dolnych partii fundamentu absydy kościoła 1 fazy sugerować może jeszcze wcześniejszą fazę budowlaną. Rozstrzygnięcie tego problemu wymaga jednak dalszych studiów.

Z przemieszanej warstwy z wkopami grobowymi pozyskano liczny materiał zabytkowy. Były to fragmenty ceramiki naczyniowej (od pradziejowej poprzez wczesnośredniowieczną po nowożytną, z przewagą tej ostatniej), luźne kości zwierzęce oraz materiał charakterystyczny dla samej budowli i pełnionej przezeń funkcji: fragmenty ceramicznych płytek posadzkowych, szkła (okiennego

i naczyniowego), metalowe części trumien (żelazne gwoździe i okucia oraz metalowe nity), fragmenty tkanin, dewocjonaalia (medaliki i fragmenty różańców). Na uwagę zasługuje bogaty zbiór monet zalegających luźno w warstwie (249 sztuk), w zdecydowanej większości nowożytnych.

Materiały przechowywane są w zbiorach Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy - Oddział w Gieczu.

Wyniki badań zostaną opublikowane w „Studiach Lednickich”.

Badania będą kontynuowane.

GIECZ, st. 4 (arch. nr 1), gm. Dominowo, woj. poznańskie, AZP 54-32/218

- grodzisko wczesnośredniowieczne (pocz. X-XII w.)
- romański kościół p.w. św. Jana Chrzciciela (wczesne średniowiecze - XI w.)
- cmentarz przykościelny (nowożytność)

Ratownicze badania wykopaliskowe, przeprowadzone w dniach od 29 czerwca do 30 września przez mgr Teresę Krysztofiak (Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy – Oddział w Gieczu). Finansowane przez Wydział Kultury Urzędu Wojewódzkiego w Poznaniu. Osiemnasty sezon badań na stanowisku, trzeci sezon badań przy reliktach kościoła. Przebadano powierzchnię około 1 ha.

Tegoroczne badania, będące kontynuacją ubiegłorocznych prac sondażowych, miały na celu rozpoznanie stratygrafii wnętrza kościoła i terenu przylegającego doń od zewnątrz oraz odsłonięcie kolejnych partii reliktu świątyni pozwalających odtworzyć jej rzut poziomy. Z tego też względu dokończono eksplorację wykopu sondażowego z roku ubiegłego oraz założono 7 nowych. Calec osiągnięto tylko w 2-ch wykopach usytuowanych na zewnątrz muru północnego nawy, w pozostałych zaprzestając eksploracji na poziomie odsłoniętych w nich reliktyw architektonicznych (korony murów i pozostałości posadzki). W kilku wykopach odsłonięto fragmenty nowożytnego cmentarza przykościelnego oraz północną część obszernego *ossuarium*. Wspomniane obiekty nowożytne wcinęły się w jednostki stratygraficzne odnoszące się już do wczesnego średniowiecza.

Oprócz reliktyw architektonicznych mających bezpośredni związek z badanym kościołem, były to warstwy osadnicze powstałe zarówno przed, jak i po wzniesieniu świątyni. Ponadto, po północnej stronie kościoła zlokalizowano fragment odrębnego, nieco wcześniejszego założenia kamiennego oraz dwa groby szkieletowe (jeden zarejestrowany na zewnątrz, drugi natomiast wewnątrz kościoła).

Odsłonięte relikty pozwalają na częściową rekonstrukcję planu świątyni. Była to budowla jednonawowa zakończona od wschodu półkolistą apsydą. Długość nawy (licząc od lic zewnętrznych murów odznaczających się szerokością około 1 m) wynosiła nieco powyżej 19 m, jej szerokość natomiast około 11 m. Promień apsydy stanowił odcinek długości przypuszczalnie około 5 m. Odkryty w niewielkim zakresie i częściowo zniszczony fragment apsydy charakteryzuje się w rzucie poziomym łagodnym łukiem tylko w partii lica zewnętrznego. Lico wewnętrzne sugeruje już inne, najprawdopodobniej prostokątne ukształtowanie niszy. Niezwykle interesująco rysuje się rozwiązanie części wschodniej kościoła, niestety ze względu na znaczne zniszczenie tej partii budowli oraz ograniczony schodami do plebani teren penetracji, niemożliwe w świetle dotychczasowych badań do jednoznacznej interpretacji. Mur północnej ściany nawy posadowiony był na fundamencie zbudowanym w górnej partii z dużych kamieni narzutowych spojonych tłustą szaro-żółto-zielonkawą gliną, w dolnej natomiast z kamieni mniejszych luźno wrzuconych we wkop fundamentowy. Szerokość ławy fundamentu sięgała około 1,9 m, jego głębokość natomiast około 1,9 m. Uchwycona we fragmentach w nawie kościoła posadzka wyznaczała jego poziom użytkowy. Stanowiła ją wylewka szaroróżowawej zaprawy zalegająca na warstwie drobnych kamieni i okrzesków spojonych zaprawą szarobiałą.

Oprócz reliktyw zasadniczej bryły kościoła odsłonięto też dostawione doń mury późniejsze. Jeden z nich, obejmujący północno-wschodni narożnik nawy, spełniał najprawdopodobniej funkcję przypory wzmacniającej od zewnątrz jej mało stabilną ścianę północną. Drugi natomiast stanowił przypuszczalnie poszerzenie kościoła kierunku południowym. Ostatni z późniejszych murów zlokalizowano natomiast po zewnętrznej stronie zachodniej ściany nawy (w odległości od niej około 1,8 m). W rzucie poziomym miał on zarys regularnego koła o średnicy 1,8 m. Zachowała się jedna